

**“ULUSLARARASI TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ
SEMPOZYUMU: TÜRK DİLLİLERE TÜRKİYE TÜRKÇESİ ÖĞRETİMİ” ADLI
SEMPOZYUMUN ARDINDAN**

Sıddık BAKIR*

Bahattin ŞİMŞEK**

8-10 Ekim 2015 tarihleri arasında Erzurum’da Yunus Emre Enstitüsü, Türk Dil Kurumu ve Atatürk Üniversitesi Dil Eğitim ve Öğretimi Araştırma ve Uygulama Merkezinin (DİLMER) ortaklaşa düzenlediği “Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sempozyumu: Türk Dillilere Türkiye Türkçesi Öğretimi” (International Symposium on Teaching Turkish as a Foreign Language: “Teaching Turkey Turkish for Native Speakers of Turkish Language”) adlı uluslararası bir sempozyum gerçekleştirildi.

Foto 1: “Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sempozyumu” afişi

* Okt. Dr.; Atatürk Üniversitesi, Dil Eğitim ve Öğretimi Araştırma ve Uygulama Merkezi (DİLMER), siddikbakir@hotmail.com.

** Okt.; Atatürk Üniversitesi, Dil Eğitim ve Öğretimi Araştırma ve Uygulama Merkezi (DİLMER), bahattinsimsek@outlook.com

Atatürk Üniversitesinin ev sahipliğinde, Nene Hatun Kültür Merkezinde gerçekleştirilen bilgi şölenine, Düzenleme Kurulu Başkanları olan Prof. Dr. Hayati DEVELİ (Yunus Emre Enstitüsü Başkanı), Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALIN (Türk Dil Kurumu Başkanı), Prof. Dr. Hikmet KOÇAK (Atatürk Üniversitesi Rektörü) ile Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Musa YILDIZ başta olmak üzere yurt içi ve yurt dışındaki birçok merkezden çok sayıda akademisyen, öğretmen ve öğrenci katıldı.

- **Sempozyumun Açılış Töreni:**

Arnavutluk, Irak, İtalya, Kazakistan, Makedonya, Moğolistan, Polonya, Ürdün gibi birçok ülkeden yapılan başvuruların bilim kurulu tarafından değerlendirilmesi sonucunda 10'un üzerinde ülkeden 30'a yakın bildirinin sunulduğu sempozyum, katılımcı kayıtlarının ardından Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Eğitim Merkezi Müdürü Yrd. Doç. Dr. İbrahim GÜLTEKİN'in yaptığı açılış konuşmasıyla başladı.

Sempozyum hakkında genel bilgiler veren GÜLTEKİN, düzenlenen bu sempozyumun Yunus Emre Enstitüsünün Türk Dil Kurumu ile birlikte gerçekleştirdikleri "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi" konusundaki üçüncü sempozyum olduğunu hatırlattı. Bunun yanı sıra "Türk Dillilere Türkiye Türkçesi Yabancı Dil Olarak Öğretimi" konusunun birçok makale ve lisansüstü tez çalışmasına araştırma konusu olduğunu veya farklı adlar altında gerçekleştirilen birçok sempozyumda ele alındığını; ancak bu şekliyle ilk defa gerçekleştirildiği ifade etti ve Yunus Emre Enstitüsünün geçmişte olduğu gibi bundan sonra da bu tür tematik sempozyumlara devam edeceğini belirtti.

Foto 2: Sempozyumun açılış töreninden bir görüntü

Protokol konuşmaları kısmında söz alan Yunus Emre Enstitüsü Başkanı Prof. Dr. Hayati DEVELİ, Atatürk Üniversitesinin bir mezunu olarak mensubu olmaktan da mutluluk duyduğunu dile getirdi.

Foto 3: Yunus Emre Enstitüsü Başkanı Prof. Dr. Hayati DEVELİ konuşmalarını yaparken

Yunus Emre Enstitüsünün, 2009 yılında bir kamu vakfı olarak kurulduğunu ve Türk dilini, tarihini, kültürünü, sanatını dünyaya tanıtmak amacıyla olduğunu ifade eden DEVELİ, bugün 34 ülkede 42 merkezde faaliyet gösterdiklerini; 2015 yılı sonunda bu sayıyı 45'e çıkaracaklarını ve 2023 hedeflerinin ise 100 kültür merkezi açmak olduğunu belirtti.

Çalışmalarından bahsederken Yunus Emre Enstitüsünün, Alman Goethe Enstitüsü, İspanyol Cervantes Enstitüsü veya Amerikan Kültür Kurumları gibi Türkiye'yi, Türkiye'nin binlerce yıllık kültürel birikimini yurt dışında temsil eden, tanıtan ve Türkiye'nin marka değerini artırmaya çalışan bir kurum olduğunu söyledi. Kurulduğu günden bu yana musikiden baleye, sinemadan tiyatroya kadar birçok alanda olduğu gibi dil konusunda da birçok çalışma yaptıklarını; bugüne kadar elli bin civarında insanla dil konusunda çalıştıklarını ve bu yönüyle Türk Dil Kurumu ile de ortak birçok çalışma yaptıklarını ifade etti.

Bazı Arap ülkelerinin yanı sıra Gürcistan, Romanya gibi birçok ülkede İngilizcenin yanı sıra Almanca, İspanyolca, İtalyanca öğrenen gençlerin artık Türkçe öğrendiklerini; bugün bu durumdaki altı bin civarında öğrencinin Yunus Emre Enstitüsünün çeşitli merkezlerinde Türkçe öğrendiğini hatırlatan Prof. Dr. Hayati DEVELİ, bunların yanı sıra Enstitünün, yurt dışındaki 60'a yakın Türkoloji bölümüne de öğretim elamanı, ders materyali ve Türkçe kaynak bakımından destek sağladığını belirtti.

Düzenlenen bu ve benzeri sempozyumların, Kazak, Türkmen veya diğer Türk dillilere yönelik bilimsel çalışmalara ortam hazırlaması bakımından büyük önem taşıdığını ve bunun bir fırsat olduğunu ifade eden DEVELİ, sempozyumun bu anlamda yararlı bir sonuca gitmesini arzuladığını sözlerine ekledi.

Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALIN ise yaptığı konuşmasında; Türk Dil Kurumunun bir “dil mühendisliği hareketi” olarak kurulduğunu ve dil yanlışlarını düzeltmek, dili kullananlara hizmet etmek amacıyla var olduğunu belirtti. Türklere olduğu gibi yabancılara Türkçe öğretiminin de bir meslek olduğunun bilinmesi gerektiğini hatırlatarak bunun askerî, ilmî ve ticari ihtiyaçlara cevap vermesi bakımından önemli olduğunu vurguladı.

Foto 4: Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Mustafa KAÇALİN konuşmalarını yaparken

Afganistan'a yapılan askerî müdahale öncesinde, kendilerini rahat ifade edebilmeleri ve başarılı sonuçlar ortaya çıkarabilmeleri amacıyla askerlere 6 ayda Derî Farsçası öğretildiğini ifade eden KAÇALİN, yabancı dil öğretiminin ne kadar önemli olduğunu birçok yönüyle ve örnekleriyle dile getirdi.

Türkçenin bugünkü durumuna değinirken; Yabancılar Türkçe öğretiminin, günümüz dünyasında önemli bir alan olduğunu ve bu alanda çalışanların önce öğrenip sonra öğretmesi gerektiğini belirtti. Bu durumun içselleştirilmeden başarılı olunamayacağını vurgulayan Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALİN, düzenlenen bu sempozyumun, katılımcılar açısından zaman kaybı olarak değil; büyük memnuniyet duydukları ve yarar sağladıkları bir bilgi şöleni olarak değerlendirilmesini umduğunu ifade etti.

Atatürk Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hikmet KOÇAK ise; böyle bir sempozyuma ev sahipliği yapmaktan duyduğu gurur ve memnuniyeti dile getirdiği konuşmasında dilin, iki insan arasındaki iletişimi sağlayan bir araç olmanın yanı sıra daha geniş şekliyle milletler arasında anlaşmalar sağlayan bir nesne olduğunu vurguladı.

Foto 5: Atatürk Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hikmet KOÇAK konuşmalarını yaparken

Uluslararasılaşmanın üniversiteler için önemini belirtirken, Atatürk Üniversitesindeki yabancı uyruklu öğrenci ve akademisyenler ile Atatürk Üniversitesinin bu anlamda yaptığı çalışmalardan bahsetti. Türkçenin eskiliğine, gücüne ve sahip olduğu diğer özelliklere vurgu yapan KOÇAK; bir zamanlar, Türkçe konuşan bir insanın Hint Okyanusu'ndan Endülüs'e kadar hiçbir zorlukla karşılaşmadığını ve Sibiry'a'dan Afrika'ya kadar Türkçe konuşulduğunu ifade etti.

Atatürk Üniversitesi Rektörü ve Türk Dünyası Üniversiteler Birliği Başkanı olarak yaptıkları çalışmalara değinirken Cengiz Aytmatov'un Türk dil ve lehçelerini konuşanların Türkiye Türkçesinde ve İstanbul ağızında birleşmeleri gerektiği düşüncesinden hareketle bu yönde yapılacak çalışmaların önemine dikkat çekti.

Önümüzdeki yılların Türk dili ve Türkçe öğretimi açısından çok daha parlak geçeceğine inandığını belirten Prof. Dr. Hikmet KOÇAK, sempozyumun özellikle öğrenciler açısından başarılı geçmesini ve ileriye bakış noktasında yeni ufuklar açmasını dileyerek sözlerini iyi niyet ve temennilerle sonlandırdı.

Protokol konuşmalarının ardından Atatürk Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hikmet KOÇAK tarafından katılımcılara hediyeler verildi ve hep birlikte toplu fotoğraf çekimi yapıldı.

Foto 6: Toplu fotoğraf çekimi

Sempozyum oturumlarına geçilmeden verilen kısa arada Yunus Emre Enstitüsü bünyesinde kurulan “*Türkçenin Sesi Radyosu*” tarafından katılımcılarla sempozyum başta olmak üzere çeşitli konularda söyleşiler yapıldı.

Hedef kitlelerini, yurt içi veya yurt dışında Türkçeyi ve Türk kültürünü öğrenmek isteyen yabancıların oluşturduğu, internet üzerinden yayın yapan Türkçenin Sesi Radyosu, kültür-sanat ve yabancılara Türkçe öğretimi ana başlıkları altında dünya toplumlarının Türkiye’yi daha yakından ve doğru kaynaklardan tanınmasını sağlamak amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

Foto 7: Prof. Dr. Hikmet KOÇAK Türkçe'nin Sesi Radyosu'na demec verirken

- **Sempozyum Oturumları:**

Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ, Prof. Dr. Osman GÜNDÜZ, Prof. Dr. M. Ertan GÖKMEN, Doç. Dr. Osman MERT, Doç. Dr. Funda KARA ve Doç. Dr. Mustafa KURT'un oturum başkanı olarak görev aldığı sempozyum, iki günde altı oturum şeklinde gerçekleştirildi.

8 Ekim 2015 Perşembe günü sempozyumun I. Oturumu, Doç. Dr. Osman MERT'in başkanlığında Erol ERDOĞAN'ın "*Türk Dillilere Türkiye Türkçesi Öğretiminde Karşılaşılan Başlıca Sorunlar ve Çözüm Önerileri*", Zeliha TUĞUZ'un "*Türk Soylulara Türkiye Türkçesi Öğretiminde Yaşanılan Sorunlara Çözüm Önerileri*", Brunilda GJURA'nın "*How Socio-cultural Problems of Turkish Language's Student, Influences in Learning the Language and Their Effects on Turkish Language Teaching (Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Sosyo-kültürel Sorunları, Bu Sorunların Dil Öğrenimi ve Türkçe Dil Öğretimi Sürecine Etkileri)*" ve Halil ADIYAMAN'ın "*Türk Soylulara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar: Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi Örneği*" başlıklı bildirilerinin sunumuyla gerçekleştirildi.

Foto 8: Sempozyumun açılış oturumundan bir görüntü

Kısa bir aradan sonra geçilen II. Oturum, Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ'ın başkanlığında, İbrahim YILDIRIM'ın “Kazaklara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sesletim Sorunları”, Mustafa KURT'un “Türk Dillilere Türkiye Türkçesi Öğretiminde Karşılaşılan Olumlu ve Olumsuz Transferler”, Nezir TEMUR'un “Türkçenin Lehçelerine Yönelik Hazırlanan Ders Programları ve Materyallerinde Temel Dil Becerilerinin Öncelik Durumları ve Uygulamaları”, Furkan KURT'un “Kazak Dillilere Türkçe Öğretiminde Okuma ve Konuşma Becerilerinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri” ve Alparslan OKUR ile Manolya SAATÇI'nın “Irak Türkmenlerinin Eğitim Sorunları ve Türkçe Eğitimi Durumları Üzerine Bir Çalışma (Kerkük Örneği)” adlı bildirimleriyle tamamlandı.

Sempozyumun ilk gününün üçüncü ve son oturumu ise Doç. Dr. Funda KARA'nın başkanlığında, Bağdagül MUSA'nın “Kazak Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde ‘Tuzak’ Kelimeler”, Kübra ŞENGÜL'ün “Türkiye Türkçesi Öğrenen Özbek Türklerinin Karşılaştıkları Yalancı Eşdeğer Kelime Sorunlarına Dil Öğrenme Stratejilerinin Etkisi: Bir Eylem Araştırması”, Ariyajav BATCHULUUN, Azaya BADAM, Fatma ALBAYRAK ve Nilüfer SERİN'in “Moğolistan'da Türkiye Türkçesi Öğreten Kurumlar ve Moğolistan Kazakları”, Derya YELİS'in “Türk Dillilere Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Dil Yapıları: Kırgız Öğrencilerde Gelecek ve Geniş Zaman Kiplerine Yönelik Olumsuz Aktarım” ve Altına KURMANALI ile Esra ANAMASLI'nın “Yabancılarla Türkçe Deyimlerin Öğretiminde ‘Instagram’ın Kullanımı” adlı sunumlarıyla gerçekleştirildi.

Sempozyumun ikinci gününde, Prof. Dr. Osman GÜNDÜZ'ün başkanlığında başlayan IV. Oturum, Alexander TSOI'nin “*Türk ve Rus Dillerindeki Yardımcı Sözcüklerin Sistemleri*”, Ainur MAYEMEROVA'nın “*Kazaklara Türkiye Türkçesinin Öğretiminde Görülen Dil Girişimi Olayı*” ve Gülsün MEHMET'in “*Türk Dilli Gruplara Türkiye Türkçesinin Öğretiminde Dikkat Edilecek Noktalar*” isimli sunumlarıyla icra edildi.

Foto 9: Sempozyum oturumlarından bir görüntü

Sempozyumun öğleden sonraki V. Oturumu, Doç. Dr. Mustafa KURT'un başkanlığında, Aizad KALİYEVA ile Feryal ÇUBUKÇU'nun “*Türkçe Ders Kitaplarında Değerler Eğitimi*”, Gökhan SOYŞEKERCİ ile Feryal ÇUBUKÇU'nun “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarında Kültürel Öğelerin İncelenmesi*”, Omid HAGHİGHAT'ın “*İran'da Türkiye Türkçesi Öğretimi İçin Geçmişten Günümüze Oluşturulmuş Kitaplar ve Diğer Materyaller*” ve Mehmet ÜLKER'in “*Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Ders Araç Gereci Geliştirme ve Mesaj Tasarımı*” başlıklı bildirimleriyle gerçekleştirildi.

Sempozyumun VI. ve son oturumu ise Prof. Dr. M. Ertan GÖKMEN'in başkanlığında, Şenay SARAÇ'ın “*Makedonya Türklerinin Türkiye Türkçesi ile İlişkileri*”, Emrah BOYLU ve Umur BAŞAR'ın “*Yurt Dışında Türkiye Türkçesi Öğrenen Türk Dillilerin Yazılı Anlatım Hataları: İran Örneği*”, Hüsnü ÖZALTUN ve İlhan ERDEM'in “*Irak Türkmenlerinin Türkiye Türkçesini Dinleme/İzleme Becerisinde Anlama Düzeyleri*” ve Kübra MUTLU'nun “*Türk*

Soylulara Türkiye Türkçesi Öğretiminde Efsanelerin Önemi: Özbek Devkale Efsanesi Örneği” adlı sunumlarıyla gerçekleştirildi.

- **Sonuç ve Öneriler:**

Yunus Emre Enstitüsü, Türk Dil Kurumu ve Atatürk Üniversitesi DİLMER’in iş birliğiyle 8-10 Ekim 2015 tarihleri arasında Erzurum’da düzenlenen **“Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sempozyumu: Türk Dillilere Türkiye Türkçesi Öğretimi”** adlı uluslararası sempozyum hazırlanışı ve icrası bakımından amacına uygun ve başarılı geçmiştir. Değerlendirme Oturumunda konuşmacılar Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ, Doç. Dr. Mustafa BALCI, Doç. Dr. Osman MERT ve Doç. Dr. Nezir TEMUR tarafından şu tespit ve önerilere yer verilmiştir:

- Yabancılarla Türkçe öğretimi konusunda artık belli bir düzeye gelinmiş ve belli bir birikim elde edilmiştir. Çalışmalar buradan hareketle sürdürülmelidir.
- Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimi ile ilgili kitaplar hazırlanırken Türk kültürü merkeze alınmalıdır.

Foto 10: Sempozyumun kapanış oturumundan bir görüntü

- Farklı Türk lehçelerini konuşanlar için (Oğuz, Kıpçak, Karluk guruplarına mensup olanlar) ayrı ayrı kitap ve materyaller hazırlanmalıdır.
- Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretiminde müfredat, materyal ve metodoloji sorunlarının olduğu inkâr edilmez bir gerçektir. Mevcut ve muhtemel sorunların giderilmesi ve

çözüm yollarının aranması için konunun uzmanları ile ilgili kurum ve kuruluşlar iş birliği yapmalıdır.

- Türkçe öğretmenlere, Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretmeyi öğretmek amacıyla TDK, Yunus Emre Enstitüsü ve üniversiteler (DİLMER, TÖMER) ortak bir çalıştay düzenlemelidirler.

- Bundan sonra yapılacak benzer uluslararası sempozyumlara örnek teşkil edecek nitelikteki bu sempozyumun sürekli hâle getirilmesi ve her yıl en az bir kere düzenlenmesi yararlı olacaktır.

- Sempozyumda sunulan bildirilerin tam metinlerinin (belgeleriyle birlikte renkli olarak) bir an önce yayımlanması gerekmektedir.

- Sempozyumda sunulan bildiriler ve yapılan katkılar dikkate alınarak Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimine yönelik daha çok yayın yapılmalı; yazılı ve görsel kaynaklar nicelik ve nitelik bakımından geliştirilmeli, bilimsel araştırma ve inceleme projeleri hazırlanmalı ve uygulamaya konulmalıdır.

Değerlendirme oturumu sonunda sempozyum anısına çekilen toplu fotoğraflarla sempozyum sonlandırıldı.

Foto 11: Sempozyum sonrası çekilen aile fotoğrafı

Sempozyum kapanışının ardından 11 Ekim 2015 Cumartesi günü katılımcılara Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü tarafından şehir gezisi düzenlendi. Erzurum Arkeoloji Müzesi ile başlayan ve Yakutiye Medresesi, Rüstem Paşa Bedesteni-Taşhan (Oltu

Taşı Çarşısı) ve Erzurum Kalesi ile devam eden şehir turu Cumhuriyet Caddesi ve Çifte Minareli Medrese'nin ardından Ulu Cami ziyaretıyla son buldu.

Foto 12: Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ katılımcılara tarihî yerler hakkında bilgi verirken

Eserler hakkında önemli bilgiler veren Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ'ın katkılarıyla katılımcıların büyük ilgi ve beğenisini toplayan Erzurum şehir gezisi, gezi anısına çekilen toplu fotoğraflarla sona erdi.

Foto 13: Şehir gezisinden bir görüntü